

Dygd och andra apkonster

Genusteoretikerna värjer sig mot Darwin med samma ursinne som 1800-talets prelater. Svante Folin råder dem att ta del av en utmärkt översikt av sociobiologi.

”Nu är människans ursprung bevisat ... Den som förstår babianen skulle utträta mer mot metafysiken än Locke” skrev den unge intellektuelle dynamitern Charles Darwin i sin hemliga anteckningsbok 1838. Det skulle dröja till 1975, innan E. O. Wilson publicerade *Sociobiology - the New Synthesis* och det babian-metafysiska forskningsprogrammet fick luft under vingarna. Under det senaste kvartssekllet har vi lärt oss mer om människans biologi och position i naturen än under hela det föregående seklet. Termen sociobiologi peststämpades av rabata sextioåttio, varför forskningen bedrivs under etiketter som beteendedeologi, darwinistisk antropologi och evolutionär psykologi.

Sociobiologi

Nils Uddenberg
Arvsdygden
Natur och kultur, 1998

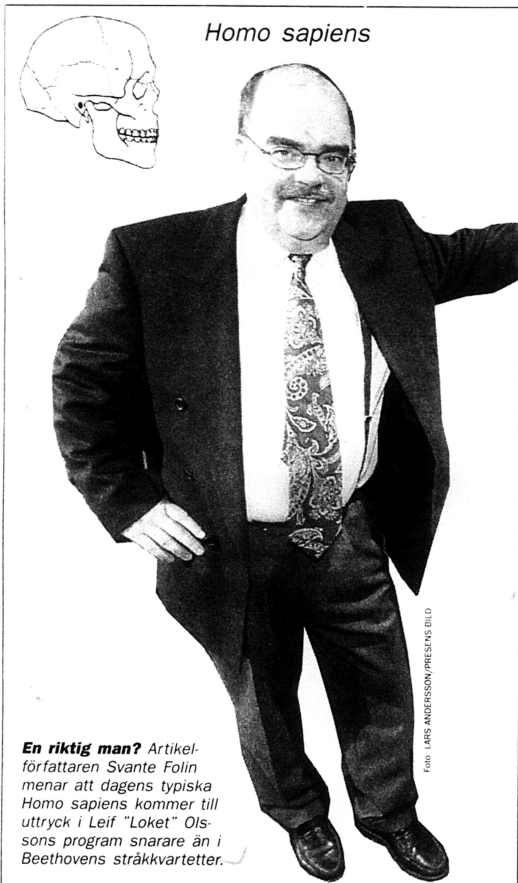
Tankefiguren som dominerat filosofin och psykologin sedan renaissance innebär att djur styrs av instinkter till skillnad från människan, som förlorat instinkterna och styrs av ett förnuft som gör henne nästan obegränsat flexibel och odjuriskt rationell. Det nya paradigmet utgår däremot ifrån att hjärnan är ett beteendegenererande organ, som utdatans av miljontals år av naturligt urval och därvidlag inte skiljer sig från till exempel svällkroppar, tarmlydda eller naglar.

Det är, för att anknyta till Zola och Strindberg, i princip inte märkvärdigare att hjärnan utsöndrar tankar än att levern utsöndrar galla. Enligt modern evolutions-teori existerar inte individen för artens eller ekosystemets bästa, utan endast och enkom för att bevara och föröka de gener som konstruerat vederbörande organism.

Hjärnan är en genkonstruktion som gör att vi handlar på ett sätt som genomsnittligen resulterar i att vi överlever tillräckligt länge för att producera två barn, som ger upphov till fyra barnbarn och så vidare.

Hjärnor från savannen

Evolutionen är en segdragen historia, varför våra hjärnor är levande fossiler, adapterade till de förhållanden som rådde på den afrikanska savannen där våra förfäder levde i nomadiserande grupper av samlare och jägare för några miljoner år sedan. Det perspektivet på våra psyken är sannolikt det största genombrottet i människokunskapen sedan Aristoteles. I sin förlängning kommer det att revolutionera hela den mer än tvåtusenåriga filosofiskt psykologiska begreppsapparatur, som vi hitintills använt för att beskriva människans väsen.

En riktig man? Artikel-författaren Svante Folin menar att dagens typiska Homo sapiens kommer till uttryck i Leif "Loket" Ols-sons program snarare än i Beethovens stråkkvartetter.

Alla borde således vara entusiastiska inför utsikten att den knöliga, mänskliga ekvationen äntligen kan hyfsas till. Så är emellertid inte fallet.

Tvärtom, hela det rättänkande, progressiva åsiktsstabilisemanget har jagat upp sig till en unison fyrops-paroxysm. Försångare är genusvalkyrior som Sara Arrhenius, Margareta Winberg och senast professor Yvonne Hirdman. Den senare har i Aftonbladet utslungat två savelosande bannbullor mot "biologismen" (förrsakad av samlevnadsboken för gymnasiet *Leva ihop*, i PK-index placerad bredvid *Mein Kampf*). Professorn skräder inte orden: "Varför vill människor vara hundar? Som jag ser det, finns det en rad olika små bäckar som gemensamt bildar biologismens träsk." Det mesta vattnet kommer förstärkt tillintetgöra kvinnorörelsens frångångar. Hon avslutar sitt anatema "mot den djupt kränkande, antihumanistiska syn" som uttrycks i *Leva ihop* med ett drakoniskt pluralis majestatis: "Den här typen av extrem kultur tänker vi inte tolerera. Överhuvudtaget."

Om man inte vore van vid humanisters utbrott av arrogant ignorans kunde man undra över varför damer, som har sin utkomst av konstkritik och demagogi respektive arbetslivsforskning, tvärsäkert uttalar sig om vetenskapens vars elementa de inte har en susning om.

Om de mot förmodan skulle vilja inhämta basfakta rekommenderas Nils Uddenbergs *Arvsdygden*. Uddenberg, som är psykiatriker och docent i ämnet empirisk livsåskådning, har med åren blivit alltmer övertygad om att humanvetenskaper som inte baseras på biologi är värdelösa eller värre.

Betonar växelverkan

Han är en mild pedagog som ständigt betonar att natur och kultur, arv och miljö växelverkar på ett mer eller mindre komplicerat sätt. Bland är han väl artig mot mandariner och elfenbenstornen, som han när han påstår att människosläktets främsta karaktäristika är den kulturella mångfald som tar sig uttryck i "Einsteins fysik, Rembrandts tavlor, den romerska rätten, Goethes dikter eller Beethovens stråkkvartetter". Den typiska Homo sapiens finner man nog snarare hos Ricky Lake och Loket. Men i stort sett är *Arvsdygden* en utomordentligt och sansad idéhistorisk översikt över darwinismens uppgång, nedgång och återkomst.

Uddenberg är påläst och presenterar aktuella teorier och forskningsrön på ett klart och intresseväckande sätt – som den machiavelliska intelligenshypotesen; att våra hjärnor forcerade utveckling inte är ett resultat av teknologiska problem utan behovet av att framgångsrikt bedriva sociala intriger. Med klinikers erfarenhet noterar han att "den som medvetet försö-

ker vilseleda andra förräder sig lätt och det bästa bedrägeriet kan därför vara att lura till och med sig själv... En biologiskt rotad benägenhet till självbedrägeri är kanske grunden för det fenomen som psykoterapeuterna brukar kalla psykologiska försvarsmekanismer. Dessa försvarsmekanismer går i allmänhet ut på att förneka eller förvränga verkligheten – vad man nu menar med det – i syfte att upprätthålla en viss självbild inför sig själv och andra".

Den typiska Homo sapiens finner man nog snarare hos Ricky Lake och Loket.

Inför det ofantligt varierade kulturpanorama som försätter kulturrelativisterna i extas citerar Uddenberg en tysk 1800-talsantropolog som blev bekläm av "den förtärande enformighet som utmärker mänsklighetens grundläggande föreställningar över hela världen". Själva påpekar han att, när vi funderar över tillvaron, projicerar vi ofta aflockens sociala verklighet på universum. Ett praktexempel är Zeus, som i otaliga förklädnader bedrar sin hustru och gör olika jordiska kvinnor med barn – "som en gammal, slug aphanne, som med machiavelliska metoder skaffar rika tillfällen att sprida sina gener".

Bokens titel *Arvsdygden* anknyter till en trend bland sociobiologer, som försöker biologisera moralen och påvisa att altruistiskt beteende under vissa omständigheter är lika naturligt som det egoistiska. Ämnet har nyligen behandlats av Matt Ridley i *The Origin of Virtue* och Frans de Waal i *Good Natured - the Origin of Right and Wrong in Humans and Other Animals*.

Eftersom det naturliga urvalets motor är replikationen av själviska gener, inbegripna i kamp med varandra, har darwinister ofta uppfattat moral som något som står i motsättning till naturen. Den framstående evolutionsteoretikern C G Williams hävdar att "den barnhärtaige samaritans hjälpande hand och hans motiv för att vara hjäl-

sam ifrågasätter, på intet sätt det naturliga urvalets ondskefullhet eller styrka. De visar bara att denne uthållige och kraftfulla fiende är en däre utan själ".

I distinkt motsättning till föreställningen om en natur med blodigt tryne står de ekosofiska visioner, som håller fram naturen som en harmonisk helhet och ett moraliskt rättensöre. Enligt en undersökning som Uddenberg gjort instämmer 82 procent tillfrågade svenskar i påståendet "Det finns en vilja och en mening bakom sammanhången i naturen." Sopsorterings-evangeliet har uppenbarligen inte fallit på hälleberget.

En djupare blick in i genernas värld gör kamperspektivet mer påtagligt. Ett havandeskap är till exempel ingen symbiotisk idyll. Fostret, som fått hälften av sina gener från fadern och hälften från modern, är dubbelt så mycket släkt med sig själv som med kvinnan, vars livmoder det ockuperar. Det försöker därför tillskansas sig mer näring än modern vill ge. Foster-celler invaderar huvudartären, som försör livmodern med blod och dödar kärnväggens muskelceller för att kontrollera blodflödet i egen favör. Fostret utsöndrar även ett hormon, hPL, som blockerar insulinets effekter och därmed ökar moderblodets sockerhalt. Generna som kodar hormonet kommer ifrån fadern – i viss mening kan fostret betraktas som en fadersparasit som växer inne i modern.

Klia-ryggen-altruism

Altruism förekommer dock i två sammanhang, dels så kallad släktskapsaltruism, när man hjälper barn och släktingar som i olika proportioner delar ens egna gener, dels i form av så kallad reciprok altruism, där obeskäddade individer hjälper varandra enligt formeln "klia du min rygg, så klia jag din". För ett hypersocialt djur som människan är kooperativt beteende ett *sine qua non* för överlevnad och fortplantning. Att välviljan ytterst baseras på (omedvetet) kalkylerad geneoisim kan förefalla stötande för moralatleter men får väl duga i en värld som inte är resultatet av en etikkommittés rekommendationer utan av blind slump.

SVANTE FOLIN

Rapport från livmodern

Natur och Kulturs utgivning av fackböcker i psykologi är av blandad kvalitet. Visst vill man läsa om spädbarnets psykologi. Kan spädbarn tänka?

Psykologi

Spädbarnets psykologi
red: Philip Hwang
Natur och kultur, 1999

Spädbarnets psykologi är en samling av tio uppsatser, tänkt att användas som handbok för vårdfolk eller nyfikna föräldrar.

Men även förlossningspsykos och pappors reaktioner avhandlas, liksom hur vi är programmerade att ta hand om barn. Barnet aktiverar vår medfödda kunskap. Det är praktiskt och lättfattligt och en smula förnuftsigt med en och annan ängslig buggning åt gällande genusteori.

Dock är det klart att spädbarn tänker, i den mening att de kopplar samman olika sinnestryck och försöker bilda sig en uppfattning om världen. De har en grundläggande rumsuppfattning redan vid födseln och känner igen röster och musik som de hört när de ännu gungade i fostervattnet.

KNUT CARLQVIST